

**Zespół do Spraw
Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi**

**Sprawozdanie z wykonania
Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi.**

Krajowy Program Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi jest dokumentem przygotowanym w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 16 września 2003 roku. Termin realizacji zadań w nim określonych upłynął z końcem 2004 roku. Poniższe zestawienie prezentuje zadania w układzie zapisanym w Programie wraz z informacją o stanie ich realizacji.

Ustanowienie systemu współpracy, edukacji i prewencji

1.1

Ustanowienie stałej grupy roboczej ds. monitorowania zjawiska handlu ludźmi (w tym gromadzenia danych statystycznych).

Zadanie

Utworzenie stałej międzyresortowej, multidyscyplinarnej grupy roboczej w składzie:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Urząd ds. Repatriacji i Cudzoziemców, Ministerstwo Sprawiedliwości – prokuratura, sądy, Pełnomocnik ds. Równego Statusu Kobiet, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Zdrowia, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, organizacje pozarządowe (La Strada i inne) z możliwością współpracy z innymi ekspertami (np. służb finansowych)

Celem działania grupy będzie:

- *monitorowanie realizacji Programu,*
- *pozyskiwanie informacji i danych statystycznych dot. problemu handlu ludźmi i ich analizowanie,*
- *przygotowywanie propozycji działań dla instytucji reprezentowanych w grupie roboczej i innych organów administracji rządowej, oraz jednostki organizacyjne im podległe lub przez nich nadzorowane*
- *prowadzenie współpracy z partnerami zagranicznymi.*

Odpowiedzialni za realizację: *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji*

Termin realizacji: *IV kwartał 2003r.*

Stan realizacji :

Zarządzeniem nr 23 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 marca 2004 r. powołany został Zespół ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Przewodniczącym Zespołu, wyznaczonym przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, jest Pan Paweł Dakowski - Podsekretarz Stanu w MSWiA. Do udziału w pracach Zespołu zostali zaproszeni przedstawiciele Fundacji La Strada oraz Caritas Polska. Przedmiotem prac Zespołu była ocena stanu realizacji Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi, przyjętego przez Radę Ministrów we wrześniu 2003 roku, oraz proponowanie działań zmierzających do skutecznego zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi.

Odbyły się 2 posiedzenia Zespołu.

Na pierwszym posiedzeniu, w dniu 26 kwietnia 2004 roku, Zespół przyjął Regulamin swych prac i powołał, złożoną z ekspertów, grupę roboczą do bieżącego monitorowania przebiegu prac nad realizacją Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Na drugim posiedzeniu, w dniu 12 stycznia 2005 r. Zespół przyjął sprawozdanie z wykonania Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Zaakceptował też projekt Krajowego Programu Zwalczania i Zapobiegania handlowi Ludźmi na lata 2005-2006. Odbyło się 7 spotkań grupy roboczej.

1.2

Wsparcie badań poświęconych handlowi ludźmi w Polsce, w szczególności w odniesieniu do jego ofiar i metod działania sprawców.

Zadanie

Opracowanie metodyki i zakresu permanentnego gromadzenia informacji o zjawisku. Gromadzenie informacji i danych statystycznych dających możliwość lepszej koordynacji badań problemu. Pozwoliłoby to określić kwestie, które wymagają pilnego zbadania, wskazać na ewentualne źródła informacji itp. Tym samym możliwe byłoby efektywne wspieranie merytoryczne, organizacyjne i finansowe badań nad zjawiskiem handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Pełnomocnik ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, we współpracy z organizacjami pozarządowymi*

Stan realizacji:

Zadanie monitorowania postępowań karnych dot. handlu ludźmi jest realizowane przez **Prokuraturę Krajową** już od 1999 roku. Efektem są sporządzane co roku sprawozdania obejmujące wszelkiego rodzaju dane statystyczne odnoszące się do zakończonych postępowań karnych w danym roku. Dane te dotyczą liczby zakończonych postępowań, sposobu ich zakończenia, liczby oskarżonych i pokrzywdzonych osób z uwzględnieniem ich obywatelstwa, liczby osób przesłuchanych w trybie art. 316 § 3 kpk, liczby pokrzywdzonych występujących w sprawach karnych korzystających ze wsparcia organizacji pozarządowej „La Strada”. Badaniem objęte są także sposoby działania grup przestępczych (metody rekrutacji, miejsca przekraczania granicy, itp.) Prowadzony w ten sposób monitoring pozwala nie tylko na poznanie dokładnej skali zjawiska, lecz także na zidentyfikowanie przeszkód prawnych uniemożliwiających skuteczniejsze ściganie sprawców przestępstw. Sprawozdanie za rok 2003 zostało sporządzone w lutym 2004 roku.

W **Ministerstwie Sprawiedliwości** opracowany został wzór karty statystycznej, która umożliwi zebranie dodatkowych, bardziej szczegółowych informacji dotyczących przestępstwa handlu ludźmi (m.in. do statystyk włączone zostaną takie dane jak: wiek, płeć, obywatelstwo osób pokrzywdzonych).

Zgromadzone zostały informacje nt. zakresu i sposobów gromadzenia danych nt. handlu ludźmi w kilku krajach Europy Zach.

W ramach *Programu współpracy między Rządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej a Biurem ds. walki z Narkotykami i Zapobiegania Przestępczości /Centrum Zapobiegania Przestępczości Międzynarodowej ONZ pod nazwą „Reakcja prawno - karna na handel ludźmi w Czechach i Polsce”* przeprowadzone zostały (na małej próbie) badania ankietowe ofiar handlu ludźmi, badania akt spraw, analiza zjawiska na przestrzeni ostatnich kilku lat (na podstawie ankiety w instytucjach przestrzegania prawa).

Sekretariat Pełnomocnika Rządu ds. Równego Statusu Kobiet i Mężczyzn, we współpracy z Fundacją La Strada, opracował projekt powtórzenia badań nt. zjawiska handlu ludźmi w Polsce przeprowadzonych w 1998 r. przez OBOP. Ponowne wykonanie badań w 2004 r. ma na celu dokonanie analizy zmian, które zaszły na przestrzeni 6 lat, ze szczególnym uwzględnieniem faktu

przystąpienia Polski do UE. Badania zostały przeprowadzone w grudniu 2004 r., ogłoszenie komunikatu jest przewidziane w styczniu 2005 r.

1.3

Wprowadzenie problemu handlu ludźmi do programów mediów publicznych .

Zadanie

Przekazanie do mediów rzetelnego obrazu zjawiska .

Przygotowanie propozycji działań medialnych, które służyłyby zarówno efektywnej prewencji, jak i skuteczniejszemu zwalczaniu zjawisk;. przeszkolenie grupy dziennikarzy, wskazanie zagadnień, które wymagają szczególnej uwagi ze strony mediów.

Systematyczne informowanie opinii publicznej o sytuacji. Wykorzystanie dla tych celów sieci internetowych.

Odpowiedzialni za realizację: podmioty wchodzące w skład grupy roboczej , każdy we właściwym sobie zakresie we współpracy z publicznym radiem i TV.

Termin realizacji: do końca 2003 r.

Stan realizacji:

Wydział Kryminalny BSK **KGP** w lutym 2004 roku w porozumieniu z Wydziałem Prasowym KGP uzgodnił tryb publikacji na temat tych zagadnień oraz możliwości wykorzystania istniejących cyklicznych programów telewizyjnych, informujących o prowadzonych przez Policję działaniach (dotyczy to programów: „Kryminalne Gry”, „Bezpieczna Jedyńka”, „Kryminalna Jedyńka”). Sprawą otwartą pozostał sposób systemowej publikacji materiałów prewencyjnych i danych statystycznych oraz najważniejszych aktów prawnych w dziennikach prasowych. Niezależnie od tego materiały tego rodzaju bieżąco publikowane są na stronach internetowych KGP i KWP (np. w Olsztynie czy Gorzowie Wlkp.). Realizacją tych zadań zajmują się oprócz BTZP KGP Wydziały Kryminalne, Prewencji i Zespoły Prasowe Komend Wojewódzkich Policji. Ponadto, bieżąco prowadzona jest współpraca ze środkami masowego przekazu, zarówno o zasięgu lokalnym jak i krajowymi. Publikowane są informacje związane z działaniami prowadzonymi przez Policję w sprawach o handel ludźmi.

Caritas Polska w oparciu o fundusze Departamentu Stanów St.Zjedn.AP realizuje Program Przeciwdziałania Przymusowej Prostytycji, który dotyczy także ofiar handlu ludźmi. W ramach programu przygotowano spot reklamowy dla radia i telewizji, uruchomiono 5 punktów kontaktowych w całej Polsce a także stronę internetową dotyczącą programu.

W wyniku współpracy Fundacji **La Strada** z UN Office on Drug and Crimes powstały polskie wersje 2 spotów video, jednego dotyczącego ofiar handlu do celów prostytucji i drugiego dotyczącego ofiar handlu do pracy przymusowej.

W roku 2004 La Strada rozdystrybuowała wśród profesjonalistów oraz przedstawicieli grup ryzyka 234 wersje polskie i 400 wersji angielskich CD-ROM’u dot. problematyki handlu ludźmi. W pierwszej połowie 2004 roku przedstawicielki Fundacji udzieliły blisko 50 wywiadów.

1.4

Wprowadzenie do oferty centralnych placówek doskonalenia nauczycieli tematyki dotyczącej handlu ludźmi.

Zadanie

Wprowadzenie do oferty centralnych placówek doskonalenia nauczycieli tematyki dotyczącej handlu ludźmi.

Przygotowanie stosownych materiałów informacyjnych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu we współpracy z organizacjami pozarządowymi
Termin realizacji: I półrocze 2004

Stan realizacji :

Zadanie to jest realizowane przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w następujących programach:

- Trenerzy Edukacji o Prawach Człowieka – szkolenie dla 40 – osobowej grupy trenerów przygotowujące do prowadzenia lokalnego doskonalenia oraz wielokulturowości. działań edukacyjnych z zakresu tematyki praw człowieka, tolerancji,
- Prawa człowieka. Edukacja. Działanie – program edukacyjny Amnesty International realizowany we współpracy z CODN od 2003 r. mający na celu przygotowanie działaczy Amnesty International, wizytatorów z kuratoriów oświaty oraz nauczycieli do zakładania Szkolnych Grup Amnesty International,
- Odkrywanie prawa humanitarne – edukacja humanitarna – program edukacyjny dla trenerów edukacji o prawach człowieka, doradców metodycznych, nauczycieli konsultantów oraz nauczycieli szkół, realizowany we współpracy z Międzynarodowym Czerwonym Krzyżem, w ramach którego realizowane są treści z zakresu etycznego wymiaru prawa, ochrony życia, poszanowania ludzkiej godności, ograniczania przemocy,
- Szkolny wolontariat na rzecz praw człowieka – program zakładający stałą współpracę z organizacjami rządowymi i pozarządowymi w ramach wspierania edukacji na rzecz praw człowieka i tolerancji.

Fundacja **La Strada** działa aktywnie na rzecz szkolenia nauczycieli w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi. W Fundacji dostępne są materiały szkoleniowe (np. scenariusze zajęć dla młodzieży na podstawie płyty multimedialnej „Inna Strona Słońca”) opracowane przez wysokiej klasy specjalistów w zakresie prewencji handlu ludźmi i pomocy ofiarom tego przestępstwa. W Fundacji został opracowany projekt 6-godzinne go cyklu zajęć dla uczennic szkół specjalnych.

W 2004 roku w ramach programu Prewencja Handlu Kobietami w Europie Środkowej i Wschodniej „La Strada IV” roku została przeszkolona grupa pedagogów szkolnych (15 osób) pracujących z młodzieżą.

1.5

Wprowadzenie do podstawy programowej kształcenia ogólnego tematyki dotyczącej handlu ludźmi.

Zadanie

Wprowadzenie do podstawy programowej kształcenia ogólnego tematyki dotyczącej handlu ludźmi. Przygotowanie stosownych materiałów informacyjnych.

Zobowiązanie rzeczoznawców do uwzględniania w swoich opiniach oceny przestrzegania zapisów Protokołu (dodatku do Konwencji NZ przeciwko zorganizowanej przestępczości międzynarodowej) o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, przez autorów podręczników i wytwórców środków dydaktycznych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu we współpracy z organizacjami pozarządowymi
Termin realizacji: I półrocze 2004

Stan realizacji :

Rozporządzenie **Ministra Edukacji Narodowej i Sportu** z dnia 6 listopada 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół wprowadziło tematykę handlu ludźmi.

W podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających w treściach nauczania przedmiotu wiedza o społeczeństwie, w dziale Społeczeństwo zapisano: "*Społeczeństwo polskie we współczesnym świecie i jego problemy. Zagrożenia takie jak sekty, handel ludźmi, uzależnienia, prostytutka nieletnich.*"

W podstawie programowej dla klas IV-VI szkoły podstawowej w treściach nauczania ścieżki edukacyjnej *Edukacja prozdrowotna* umieszczono zapis: "*Ochrona przed zagrożeniami naturalnymi i społecznymi*", natomiast w treściach nauczania *wychowania do życia w rodzinie* (jest to moduł wychowania do życia w społeczeństwie) zapisano: "*Prawo człowieka do intymności i ochrona tego prawa; postawy asertywne.*"

Zgodnie z postanowieniami *rozporządzenia* Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie *dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia* (Dz. U. Nr 25, poz. 220) program nauczania ogólnego zawiera materiał nauczania związany ze szczegółowymi celami edukacyjnymi, uwzględniający treści nauczania określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Zgodnie z § 6 ust. 2 przywołanego wyżej rozporządzenia warunkiem dopuszczenia do użytku szkolnego programu nauczania ogólnego jest między innymi zgodność materiału nauczania z zakresem treści nauczania wskazanych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Na rzeczoznawców sporządzających opinię merytoryczną o programie nauczania nałożono obowiązek dokonania szczegółowej oceny tego warunku.

Zmiany w prawodawstwie mające na celu skuteczne zwalczanie handlu ludźmi

2.1

Wprowadzenie definicji handlu ludźmi zawartej w Protokole do Konwencji ONZ do kodeksu karnego.

Zadanie:

Wprowadzenie definicji do kk w brzmieniu (ujęciu) takim, jak w Protokole oraz Decyzji Ramowej Rady UE w sprawie walki z handlem ludźmi ujednoliciłoby stosowanie przepisu art.253 kk, a także ułatwiłoby proces dowodzenia, że zaistniało przestępstwo handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację : Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: do 1 maja 2004 r.

Stan realizacji:

Ministerstwo Sprawiedliwości pismem z dnia 1 grudnia 2004 r. zwróciło się o wystąpienie do Rady Ministrów o reasumpcję zobowiązania do wprowadzenia do kodeksu karnego definicji handlu ludźmi wychodząc z założenia, że „norma prawna zawarta w ratyfikowanej umowie międzynarodowej wchodzi do krajowego porządku prawnego”, a „jej dodatkowe wprowadzenie do systemu prawa wewnętrznego stanowiłoby naruszenie zasad techniki prawodawczej”.

2.2

Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach – dostosowanie do *acquis communautaire* (po przyjęciu Dyrektywy UE dot. krótkoterminowego prawa pobytu dla ofiar handlu ludźmi, współpracujących z właściwymi organami).

Zadanie :

Stworzenie instrumentu walki z handlem ludźmi poprzez wprowadzenie krótkoterminowego zezwolenia na pobyt dla tych ofiar handlu ludźmi, które współpracują z właściwymi władzami. Projekt Dyrektywy Rady UE przewiduje m.in. iż zatrzymana przez służby policyjne ofiara handlu ludźmi otrzymałaby czas do namysłu co do gotowości współpracy z nimi. W tym okresie otrzymywałaby pomoc (zakwaterowanie, pomoc medyczną, psychologiczną, socjalną). Jeżeli wyrazi zgodę na współpracę może jej być udzielone prawo pobytu najdłużej do zakończenia postępowania sądowego.

Odpowiedzialni za realizację: *Urząd ds. Repatriacji i Cudzoziemców+ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji , Komenda Główna Straży Granicznej*
Termin realizacji : *I poł.2004 r.*

Stan realizacji:

Dnia 30 września 2004 r. Prezes Rady Ministrów skierował do Sejmu projekt *ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach i ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP oraz niektórych innych ustaw*. Przygotowany przez URiC projekt przewiduje, że art.33 obecnej ustawy o cudzoziemcach dotyczący wydawania wizy pobytowej zostanie uzupełniony o zapis umożliwiający wydanie tej wizy cudzoziemcowi, jeśli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że jest on ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu Decyzji Ramowej rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie zwalczania handlu ludźmi, potwierdzone przez organ właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi.. Wiza ta będzie wydana na okres pobytu niezbędny do podjęcia przez cudzoziemca decyzji o współpracy z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi, nie dłuższy jednak niż dwa miesiące.

Wprowadzenie powyższych zmian ma na celu uwzględnienie art.3 ust.1 i 2 art.6 Dyrektywy Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie zezwoleń na pobyt wydawanych obywatelom państw trzecich będących ofiarami handlu ludźmi albo będących wcześniej przedmiotem działań ułatwiających nielegalną migrację, którzy współpracują z właściwymi władzami.

Ponadto w art. 53 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach zostanie dodany pkt.13, w którym przewidziano udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony cudzoziemcowi będącemu ofiarą handlu ludźmi, przebywającemu w Polsce, który podjął współpracę z organem właściwym do prowadzenia postępowania w sprawie zwalczania handlu ludźmi oraz zerwał kontakty z osobami podejrzanymi o popełnienie czynów związanych z handlem ludźmi (zgodnie z art.3 ust.1 i 2 oraz art.8 ust.1 i 2 Dyrektywy Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r.)

2.3

Ratyfikacja i implementacja Protokołu fakultatywnego do Konwencji Praw Dziecka NZ dot. handlu dziećmi, prostytucji i pornografii dziecięcej.

Zadanie:

Upowszechnienie w świadomości praktyków wymiaru sprawiedliwości szczególnego podejścia do przypadków handlu dziećmi. Realizacja polskich zobowiązań międzynarodowych.

Odpowiedzialni za realizację: *Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji*
Termin realizacji: *I poł.2004 r.*

Stan realizacji:

Ustawa wyrażająca zgodę na ratyfikację Protokołu została przyjęta przez Sejm 10 września 2004 roku i podpisana przez Prezydenta RP 25 października 2004 r. Zagadnienia dot. handlu dziećmi były przedmiotem obrad grupy roboczej Zespołu ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Zadania z tym problemem związane zostały umieszczone w projekcie Krajowego Programu Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi na lata 2005-6.

Podniesienie skuteczności działań

3.1

Wprowadzenie do programu szkolenia podstawowego policji i straży granicznej zajęć dot. postępowania w przypadkach handlu ludźmi.

Zadanie:

Wprowadzenie do programu szkolenia podstawowego ww. funkcjonariuszy informacji nt. zjawiska handlu ludźmi oraz zapoznanie z zalecany w przypadku kontaktu z ofiarą przestępstwa handlu ludźmi sposobem postępowania.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: II poł.2003 r.

Stan realizacji:

Policja

Do programu szkolenia zawodowego policjantów, tematu „Ogólna charakterystyka przestępczości gospodarczej i zorganizowanej” dodano zagadnienie „Handel ludźmi”. Szkolenie to odbywać się będzie w 3-godzinnym cyklu dydaktycznym.

Straż Graniczna

Na poziomie szkolenia podstawowego w ramach przedmiotu „Wybrane Zagadnienia Prawa i Kryminalistyki” funkcjonariusze Straży Granicznej realizują zagadnienia dotyczące przestępstwa z art. 253 Kodeksu Karnego, tj. handlu ludźmi, w ramach którego zapoznają się z zasadami postępowania w przypadku kontaktu z ofiarami handlu ludźmi. Rozszerzenie przedmiotowej tematyki realizowane jest na wyższych etapach szkolenia słuchaczy,

3.2

Przygotowanie i wdrożenie programu przeszkolenia specjalistycznego funkcjonariuszy policji, straży granicznej, prokuratorów i sędziów w zakresie postępowania w przypadkach zwalczania handlu ludźmi.

Zadanie:

Stworzenie bazy danych nt. osób przeszkolonych oraz listy stanowisk/osób, które z racji wykonywanych obowiązków winny być przeszkolone. Przygotowanie ramowego programu szkolenia specjalistycznego. Przygotowanie możliwości organizacyjnych i finansowych dla wdrożenia systematycznego szkolenia specjalistów w zakresie zwalczania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł.2004 r.

Stan realizacji:

Policja

Zgromadzone zostały dane nt. funkcjonariuszy, którzy z racji pełnionych obowiązków byli przeszkoleni w zakresie problematyki handlu ludźmi. Co do szkolenia specjalistycznego realizacja zadania prowadzona była dwuetapowo:

- w I-szym etapie przeszkolono (przez KGP) około 50 osób w ramach szkolenia, w grudniu 2003 roku,
- w II-gim etapie, szkolenia przeprowadziły KWP dla wytypowanych policjantów podległych jednostek terenowych, korzystając z wiedzy uzyskanej w trakcie szkolenia centralnego, lub korzystając ze współpracy z innymi podmiotami jak. np. KWP w Krakowie – policją regionalną Holland Midden, czy KWP w Białymstoku – prokuraturą w zakresie metodyki prowadzenia postępowań. W indywidualnych przypadkach uczestniczyli w tych szkoleniach przedstawiciele BTZP KGP. Dotychczas przeprowadzono takie szkolenia w 7 KWP (przeszkolono 320 policjantów), w pozostałych odbędzie się w grudniu br. (4) i na początku 2005 r. (5).

Ponadto, w październiku br. w ramach seminarium szkoleniowego nt. modelu wsparcia/ochrony świadka/ofiary handlu ludźmi przeszkolonych zostało dalszych 35 policjantów (w tym wykładowców szkół policyjnych), a w ramach zajęć fakultatywnych w Szkole Policyjnej w Katowicach 500 policjantów oraz 70 osób kadry kierowniczej i wykładowców. Ponad 300 policjantów i wykładowców ze wszystkich szkół, przeszkoliła na przełomie 2003/2004 r. organizacja pozarządowa Fundacja La Strada.

W dniu 2.07.2004 r., Decyzją nr 254 Komendanta Głównego Policji, szkoły policyjne zostały zobligowane do wprowadzenia tej problematyki do „Programu szkolenia specjalistycznego policjantów służby kryminalnej w specjalności operacyjno-rozpoznawczej”. Przewidywany wymiar czasowy – 8 godzin.

Straż Graniczna

Stworzono listę funkcjonariuszy Straży Granicznej przeszkolonych w zakresie problematyki handlu ludźmi. Funkcjonariusze brali udział w szkoleniach specjalistycznych realizowanych przez Fundację La Strada oraz w ramach programu „*Reakcja prawno-karna na handel ludźmi w Polsce i w Czechach*”.

(dodatkowe informacje – patrz p.3.4)

Prokuratura

Problem handlu ludźmi jest elementem szkoleń kadry prokuratorskiej. W dniach 11-12 lutego 2004 roku Prokuratura Okręgowa w Białymstoku zorganizowała dwudniowe szkolenie dla prokuratorów poświęcone tej problematyce.

W ramach programu PHARE 2002, w trzydniowym szkoleniu dot. walki z handlem ludźmi, zorganizowanym przy wsparciu merytorycznym prokuratorów hiszpańskich brali udział prokuratorzy z całego kraju. W dniach 4-5 listopada 2003 roku Urząd Komitetu Integracji Europejskiej zorganizował szkolenie, w którym udział wzięło m.in. 10 prokuratorów z całego kraju. W grudniu tego samego roku do Hiszpanii udała się 9-osobowa grupa polskich prokuratorów celem zapoznania się z problematyką handlu ludźmi i nielegalnej migracji. Temat handlu ludźmi został również ujęty (jako jeden z kilku) w jednym ze szkoleń przeprowadzonych w 2004 roku dla kadry prokuratorów z pionu do spraw przestępczości zorganizowanej.

Ze względu na ograniczone środki finansowe w 2004r. zorganizowane zostały jedynie dwa dwudniowe szkolenia dla sędziów i prokuratorów, podczas których poruszana była problematyka handlu ludźmi.

W ramach PHARE 2003, który będzie realizowany w 2005r., zaplanowano organizację 3 szkoleń centralnych i 8 szkoleń lokalnych dla prokuratorów wszystkich szczebli. Problematyka handlu ludźmi, w czasie tych szkoleń została, włączona została do modułu prawnokarnych aspektów nielegalnej imigracji. Przewiduje się objęcie wskazanym cyklem szkoleń 340 prokuratorów.

3.3

Przygotowanie materiałów instruktażowych dotyczących postępowania w przypadkach handlu ludźmi przeznaczonych dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej.

Zadanie:

Przygotowanie instrukcji/zalecenia szefów służb policyjnych dot. sposobu postępowania w przypadkach zetknięcia się z ofiarami handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej
Termin realizacji: II poł.2003 r.

Stan realizacji:

W ramach realizacji Programu współpracy między Rządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej a Biurem ds. walki z Narkotykami i Zapobiegania Przystępczości /Centrum Zapobiegania Przystępczości Międzynarodowej ONZ pod nazwą „Reakcja prawnoprawna na handel ludźmi w Czechach i Polsce” KGSG oraz KGP przygotowały algorytmy postępowania funkcjonariuszy w przypadku zetknięcia się z ofiarą handlu ludźmi. Algorytmy te są weryfikowane w drodze eksperymentalnego projektu realizowanego na terenie woj. lubuskiego. Po zamknięciu projektu i uwzględnieniu uwag zostaną skierowane do stosowania w obu służbach na terenie całego kraju.

3.4

Przeszkolenie kadry szkoleniowej służb policyjnych (szkoły oficerskie i ośrodki szkoleniowe) w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi.

Zadanie:

Przeszkolenie w drodze kursów specjalistycznych z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych kadry szkoleniowej. Systematyczna aktualizacja przekazanej wiedzy.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej
Termin realizacji : zadanie stałe

Stan realizacji:

Policja

W ramach przeprowadzonego w IV kwartale 2003 roku szkolenia zawodowego policjantów z jednostek terenowych, zajmujących się problematyką handlu ludźmi, przeszkolono delegowanych wykładowców ze wszystkich szkół policyjnych. Na przełomie 2003/2004 zostali oni przeszkoleni przez Fundację przeciwko handlowi kobietami „La Strada”, wg programu uzgodnionego z Wydziałem Koordynacji Służby Kryminalnej BTZP KGP. Ponadto, w październiku 2004 r. wzięli oni udział w seminarium szkoleniowym nt. *Modelu wsparcia/ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi w Legionowie.*

Straż Graniczna

W ramach szkoleń specjalistycznych dla kadry z ośrodków szkolenia Straży Granicznej, w których udział brali przedstawiciele organizacji pozarządowych, przeprowadzono niżej wymienione szkolenia:

- a) „La Strada” Fundacja Przeciwko Handlowi Kobietami:
- grudzień 2003r. „Rozpoznawanie zjawisk handlu ludźmi” - uczestniczyło 5 funkcjonariuszy spośród kadry Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej i 2 funkcjonariuszy Morskiego Oddziału Straży Granicznej.
  - styczeń 2004r. „Problematyka handlu ludźmi” - uczestniczyło 21 funkcjonariuszy, w tym 5 funkcjonariuszy spośród kadry Centrum Szkolenia Straży Granicznej,
  - listopad 2004r. „Handel ludźmi, aktualna sytuacja, współpraca z organizacjami pozarządowymi” - uczestniczyło 6 funkcjonariuszy spośród kadry Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej i 48 słuchaczy kursu oficerskiego,
- b) dodatkowo przedstawiciele kadry szkoleniowej brali udział w szkoleniach, które odbyły się poza ośrodkami szkolenia Straży Granicznej:
- kwiecień 2004r. szkolenie kadry Centrum Szkolenia Straży Granicznej, nt. „Krajowy Program Zwalczania i Zapobiegania Handlu Ludźmi”,

- kwiecień 2004r. hospitacja w Federalnym Urzędzie Kryminalnym do Zwalczenia Handlu i Przemytu Ludźmi prowadzona w Austrii,
- czerwiec, sierpień 2004r. udział kadry ośrodków szkolenia Straży Granicznej w szkoleniu „Procedury postępowania z osobami po przejściach traumatycznych” w ramach Phare TW 02 - uczestniczyło 7 funkcjonariuszy,
- wrzesień 2004r. „Zwalczenie i Zapobieganie Handlowi Ludźmi” w ramach współpracy z Policją.

W 2004 roku Fundacja La Strada przeszkoliła w ramach programu **“Awareness Raising Training for Polish Police and Border Guards on Women Trafficking”** (finansowanego przez Ambasadę Brytyjską w Warszawie) kadre szkół Policji i kadre centrów szkolenia Straży Granicznej. Była to kontynuacja programu, który zaczął się we wrześniu 2003 roku.

W ramach tego samego programu została wydana broszura pt. „Handel Ludźmi 2004. Informacje o zjawisku” przeznaczona między innymi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej. Publikacja ta powstała dzięki współpracy z ekspertami z Policji i Straży Granicznej i MSWiA. Broszura jest pomocna w zidentyfikowaniu przestępstwa handlu ludźmi w przypadku konkretnej osoby pokrzywdzonej i pomaga zrozumieć mechanizmy warunkujące jej postępowanie (np. czemu nie chce zeznawać).

3.5

Stworzenie w Komendzie Głównej Policji mechanizmu koordynacji działań dotyczących zwalczania handlu ludźmi oraz powołanie (tam gdzie uzasadnia to skala zjawiska) grup zadaniowych w komendach wojewódzkich i samodzielnych stanowisk w jednostkach niższego szczebla, zajmujących się przestępczością związaną z handlem ludźmi.

Zadanie:

Powołanie na szczeblu Komendy Głównej Policji (koordynacja działań i wymiana informacji) i komend wojewódzkich grup zadaniowych, a w jednostkach niższego szczebla stanowisk, w których kompetencjach będzie m.in. koordynacja zwalczania handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji

Termin realizacji : II poł.2003

Stan realizacji:

Utworzenie stosownych struktur w jednostkach terenowych zlecono Komendantom Wojewódzkim Policji w piśmie Pierwszego zastępcy Komendanta Głównego Policji Ak-826/3/04 z dnia 4.03.2004 roku. Zgodnie z tym poleceniem we wszystkich KWP powołano nietatowe zespoły ds. patologii społecznych (w tym handlu ludźmi), w składach 2-6 osobowych – łącznie 58 osób oraz w 6 województwach (pomorskie, śląskie, świętokrzyskie, małopolskie, podkarpackie, mazowieckie i w KSP) w KPP i KMP – łącznie 260 osób (sumując – we wszystkich jednostkach sprawami handlu ludźmi zajmuje się 318 osób).

W KGP powołany został zespół zadaniowy pod przewodnictwem z-cy dyrektora Centralnego Biura Śledczego. Zadaniem Zespołu jest:

1. Koordynacja działań w zakresie zjawisk i zdarzeń dot. zagadnienia handlu ludźmi.
2. Koordynacja i nadzór nad ściganiem przestępczości o charakterze zorganizowanym i niezorganizowanym w zakresie handlu ludźmi.
3. Prowadzenie działań prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia tego zjawiska.
4. Koordynacja i nadzór nad organizacją procesu szkolenia i doskonalenia zawodowego policjantów.
5. Organizacja współdziałania z podmiotami pozapolicyjnymi.

3.6

Wzmocnienie bilateralnej współpracy międzynarodowej z krajami pochodzenia i docelowymi handlu ludźmi.

Zadanie:

Intensyfikacja współpracy dwustronnej, doprowadzenie do stworzenia stałych punktów kontaktowych do wymiany informacji i analiz.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: II poł. 2003 r.

Stan realizacji:

Nawiązano kontakt z analogicznymi jak Zespół instytucjami na Białorusi, Ukrainie i w Mołdowie celem ustalenia zasad współpracy i zaproszenia do udziału w planowanej na wiosnę 2005 r. konferencji ekspertów z krajów pochodzenia i Polski.

Fundacja **La Strada** zrealizowała Program brytyjsko – polskiej współpracy trójstronnej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim sfinansowany przez Ambasadę Brytyjską w Warszawie.

W ramach projektu odbył się cykl szkoleń dla grup profesjonalistów spotykających się z problematyką handlu ludźmi z racji wykonywanych zawodów. Szkolenia odbyły się w regionach przygranicznych. Głównym celem szkoleń było stworzenie platformy do spotkań oraz wymiany informacji, doświadczeń i najlepszych praktyk profesjonalistów z Polski i z wyżej wymienionych krajów sąsiadujących, którzy pracują po dwóch stronach granicy, podniesienie świadomości i poziomu wiedzy dotyczącej zjawiska handlu ludźmi wśród uczestników szkoleń, opracowanie podstawowych zasad i efektywnych metod współpracy w konkretnych przypadkach zwalczania przestępstwa handlu ludźmi, pomocy ofiarom tego przestępstwa oraz stworzenie wspólnych strategii pracy prewencyjnej z tzw. „grupami ryzyka” po obu stronach granicy.

8 marca 2004 roku w Warszawie odbyła się konferencja podsumowująca „BRAMA – harmonizacja współpracy transgranicznej”.

3.7

Coroczne spotkanie ekspertów z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi .

Zadanie:

Uzyskanie w toku corocznych spotkań pełniejszego obrazu zjawiska handlu ludźmi w odniesieniu do Polski i polskich obywateli. Nawiązanie bezpośrednich kontaktów z praktykami z innych krajów. Stworzenie stałego mechanizmu wymiany informacji, doświadczeń i najlepszych praktyk.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł. 2004 r.

Stan realizacji:

Opóźnienia w realizacji Krajowego Programu praktycznie uniemożliwiły organizację spotkania ekspertów w 2004 r. Podjęto przygotowania do organizacji spotkania wiosną 2005 r.

3.8

Zalecenia dla praktyków wymiaru sprawiedliwości co do postępowania w sprawach o handel ludźmi.

Zadanie:

Przygotowanie zaleceń dla prokuratorów i sędziów dot. postępowania w przypadkach handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: II poł. 2003 r.

Stan realizacji:

Wskazówki metodologiczne dla prokuratorów zostały opracowane już w grudniu 2003 roku i przekazane podległym jednostkom organizacyjnym prokuratury w całym kraju. Przygotowane założenia metodologiczne opierają się na aktualnie obowiązującym w Polsce stanie prawnym, uwzględniającym również ratyfikowane przez Polskę umowy międzynarodowe.

Zwrócono w nich przede wszystkim uwagę na definicję handlu ludźmi, zawartą w Protokole o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi (uzupełniającym Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej). Dotychczas brak takiej definicji był wielokrotnie przyczyną trudności interpretacyjnych zachowań przestępców zajmujących się handlem ludźmi.

Opracowane wskazówki metodologiczne zachęcają ponadto prokuratorów do rezygnacji ze ścigania karnego czynów popełnionych przez ofiary handlu ludźmi przy wykorzystaniu istniejących możliwości prawnych, takich jak umorzenie postępowania karnego ewentualnie odmowa wszczęcia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 kpk i art. 17 § 1 pkt 2 kpk czy też nadzwyczajne złagodzenie kary na podstawie art. 60 § 3 i 4 kk.

Jest to o tyle istotne, że zachowania ofiar handlu ludźmi zawierają czasem znamiona takich przestępstw, jak: nielegalne przekroczenie granicy, posługiwanie się sfałszowanymi dokumentami itp. Zwrócono również uwagę na instrumenty prawne umożliwiające dochodzenie roszczeń cywilnych na rzecz ofiar w postępowaniu karnym (obowiązek naprawienia szkody jako środek karny przewidziany w art. 46 § 1 kk, powództwo adhezyjne przewidziane w art. 62 i następnych kpk).

Dużo miejsca poświęcono też taktyce przesłuchania pokrzywdzonego i sposobowi gromadzenia materiału dowodowego w śledztwie.

Przekazano sędziom ogólną informację dotyczącą definiowania handlu ludźmi oraz tekst *Protokołu o zapobieganiu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.*

W ramach wyodrębnionego w strukturze Ministerstwa Sprawiedliwości stanowiska ds. ofiar przestępstw, są opracowywane wskazówki prawidłowego postępowania wobec ofiar określonych kategorii przestępstw. Opracowane i rozesłano do wszystkich sądów i prokuratur m.in. wskazania co do postępowania wobec dziecka uczestniczącego w procesie karnym oraz ofiar przestępstw przeciwko wolności seksualnej. Mogą one być wykorzystywane również w postępowaniach dotyczących handlu ludźmi.

3.9

Zalecenia dla pracowników służb konsularnych dotyczące postępowania z potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi.

Zadanie:

Wyposażenie pracowników służb konsularnych (w trybie szkoleń specjalistycznych i zaleceń pisemnych) w wiedzę dot. handlu ludźmi i postępowania z potencjalnymi ofiarami w sytuacji procedury udzielania wizy (cudzoziemcy) oraz postępowania z ofiarami, które nawiążą kontakt ze służbami konsularnymi (obywatele polscy). Nawiązanie współpracy w tej dziedzinie ze służbami konsularnymi państw UE.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Termin realizacji: I poł. 2004 r.

Stan realizacji:

Problematyka dot. handlu ludźmi i postępowania z jego potencjalnymi ofiarami została włączona do programu szkoleń przedwyjazdowych dla osób udających się do pracy w przedstawicielstwach dyplomatycznych i urzędach konsularnych na stanowiska konsulów. Do materiałów szkoleniowych włączony został Krajowy Program Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Tematyka omawiana jest w trakcie wykładów prowadzonych przez naczelnika Wydziału Opieki Konsularnej Departamentu Konsularnego i Polonii MSZ oraz prokuratora z Prokuratury Krajowej – Ministerstwo Sprawiedliwości. Do programu szkoleń dla kandydatów na stanowiska konsularne począwszy od 2005 roku włączone zostaną również wykłady prowadzone przez przedstawiciela Fundacji Przeciwko Handlu Kobietami „La Strada”.

Wzmocnienie ochrony ofiary i świadka

4.1

Ochrona ofiary i świadka przed powtórnią wiktylizacją podczas śledztwa poprzez zastosowanie odpowiednich procedur i środków technicznych.

Zadanie:

Ograniczyć do koniecznego minimum liczbę przesłuchań i prowadzących je osób. Zapewnienie właściwą postawę i profesjonalizm. Zapewnić podmiotowe, a nie przedmiotowe traktowanie poprzez skuteczne poinformowanie o procedurach i sytuacji prawnej. Używać procedur chroniących świadka takich jak – okazanie przez lustro weneckie, przesłuchanie przy pomocy środków technicznych, przesłuchanie bez obecności oskarżonych.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji : zadanie stałe

Stan realizacji:

W ramach realizacji Programu współpracy między Rządami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskiej a Biurem ds. walki z Narkotykami i Zapobiegania Przestępczości /Centrum Zapobiegania Przestępczości Międzynarodowej ONZ pod nazwą „Reakcja prawnoprawna - karna na handel ludźmi w Czechach i Polsce” przygotowany został Model wsparcia/ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi. Jest on eksperymentalnie realizowany na terenie woj. lubuskiego. W dniach 11-13 października 2004, w Legionowie odbyło się seminarium z udziałem funkcjonariuszy policji, straży granicznej, sędziów i prokuratorów z całego kraju poświęcone Modelowi i doświadczeniom płynącym z jego dotychczasowej realizacji. Po zakończeniu projektu na terenie woj. lubuskiego Model zostanie poddany niezbędnym modyfikacjom i stanie się wytyczną dla jednostek administracji państwowej i samorządowej w ich postępowaniu z ofiarami handlu ludźmi.

4.2

Zapewnienie (przy pomocy środków budżetowych lub poprzez wsparcie finansowe organizacji pozarządowych) możliwości pomocy ofierze w czasie trwania sytuacji kryzysowej jak i po jej ustaniu.

Zadanie:

Zapewnienie ofiarom pełnej informacji o ich sytuacji, zapewnienie godziwych i bezpiecznych warunków, możliwości korzystania ze wsparcia i konsultacji na wszystkich etapach postępowania.

*Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi
Termin realizacji : zadanie stałe*

Stan realizacji:

W ramach projektu budżetu państwa na rok 2005 przewidziano rezerwę celową w wysokości 16 mln zł na wsparcie ośrodków interwencji kryzysowej, które będą realizowały zadania związane z pomocą ofiarom handlu ludźmi.

W roku 2004 Fundacja La Strada realizowała następujące programy finansujące zaspokojenie podstawowych potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem handlu ludźmi (pomoc udzielana w trakcie trwania sytuacji kryzysowej i po jej ustaniu):

- „La Strada IV” Program Prewencji Handlu Kobietami w Europie Środkowej i Wschodniej, program finansowany przez Ministerstwo Spraw Zewnętrznych Królestwa Holandii (Program MATRA) .W 2004 roku wydano (stan na 31.10.2004): 299.266,92 PLN

- “IOM Assisted Voluntary Return & Reintegration Programme for Victims of trafficking in Poland” – kontynuacja programu dobrowolnych powrotów dla ofiar handlu ludźmi do krajów pochodzenia, program finansowany przez Rząd Królestwa Norwegii. W 2004 roku wydano (stan na 31.10.2004): 44.125,46 PLN

- „Centrum Interwencyjne i Schronisko dla Ofiar Handlu Kobietami”, program finansowany przez Rząd Królestwa Norwegii. W 2004 roku wydano (stan na 31.10.2004): 135.709,00 PLN

- „Schronisko dla Ofiar Handlu Ludźmi” Law & Democracy Programme Ambasady Amerykańskiej. W 2004 roku wydano (stan na 31.10.2004): 77.234,76 PLN

- “Model Wsparcia/Ochrony Ofiary/Świadka Przestępstwa Handlu Ludźmi” – projekt pilotażowy realizowany we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej oraz Policją i Strażą Graniczną z województwa lubuskiego, program finansowany przez United Nations for Project Services. W 2004 roku wydano (stan na 31.10.2004): 10.726,72 PLN

4.3

Stworzenie listy ośrodków, organizacji pozarządowych zdolnych i uprawnionych do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi.

Zadanie:

Stworzenie zintegrowanego spisu wskazującego nie tylko ośrodki i instytucje, ale także zakres ich działania w sensie merytorycznym i geograficznym. Na jego podstawie będzie można sprawdzić możliwość zaspokojenia potrzeb konkretnej osoby poszkodowanej w poszczególnych zakresach.

*Odpowiedzialni za realizację: grupa robocza we współpracy z organizacjami pozarządowymi, Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia
Termin realizacji : II poł. 2003 r.*

Stan realizacji:

Ministerstwo Polityki Społecznej zebrało, za pośrednictwem wydziałów polityki społecznej, informację adresową oraz o zakresie działania ośrodków interwencji kryzysowej, która zostanie wykorzystana do przygotowania, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, odpowiedniego informatora.

Fundacja La Strada dysponuje jednym schroniskiem dla ofiar handlu ludźmi.

Caritas Polska w ramach Programu Przeciwdziałania Przymuszonej Prostyucji uruchomił 5 punktów kontaktowych w całej Polsce. Punkty te dysponują możliwościami udzielenia schronienia ofierze handlu ludźmi.

4.4

Wprowadzenie do programów kształcenia pracowników pomocy społecznej problematyki handlu ludźmi.

Zadanie:

Regularne szkolenie pracowników, jak również wprowadzenie tego tematu do programu szkół dla pracowników socjalnych, tak by każdy pracownik socjalny w Polsce był w stanie rozpoznać przypadek handlu ludźmi i poprowadzić go zarówno jeśli chodzi o organizację pomocy, podejście do klienta jak i skierowanie go do innych podmiotów takich jak psycholog, policja, prokuratura, organizacja pozarządowa itp.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: I poł. 2004 r.

Stan realizacji:

Zrealizowane zostały szkolenia dla kadry pomocy społecznej (powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków interwencji kryzysowej) w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi i pomocy ofiarom handlu ludźmi. Szkolenia były prowadzone we współpracy z Fundacją Przeciw Handlowi Kobietami La Strada. Łącznie przeszkolonych zostało 56 pracowników powiatowych centrów pomocy społecznej oraz ośrodków interwencji kryzysowej, którzy utworzą krajową sieć pomocy ofiarom handlu ludźmi.

Jednocześnie Departament Pomocy i Integracji Społecznej MPS nawiązał współpracę z w/w Fundacją w celu przygotowania pakietów szkoleniowych dla przyszłych pracowników socjalnych w ramach przygotowania zawodowego w Szkołach Policealnych Pracowników Służb Społecznych.

4.5

Opracowanie i wdrożenie programów dobrowolnego powrotu i reintegracji ofiary handlu ludźmi.

Zadanie:

Przygotowanie procedur i warunków ich realizacji dot. indywidualnych konsultacji każdego przypadku, organizacji bezpiecznej podróży, ewentualnych negocjacji z rodziną, zapewnienia w razie potrzeby alternatywnego miejsca zamieszkania, powrotu do normalnego życia monitorowanego i wspieranego przez profesjonalne służby socjalne – np. organizacje pozarządowe. W przypadkach szczególnie trudnych (zagrożenie życia) rozpatrzenia możliwości pozostania ofiary w Polsce do czasu ustania zagrożenia.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji : II poł. 2004 r.

Stan realizacji:

Fundacja La Strada we współpracy z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji od września 2003 roku realizuje program *“IOM Assisted Voluntary Return & Reintegration Programme for Victims of trafficking in Poland”*. La Strada jest wykonawcą pierwszego etapu w zakresie pracy z klientem.

Oferta programu przeznaczona jest dla ofiar handlu ludźmi – cudzoziemców przebywających na terenie Polski, zdecydowanych na powrót do krajów macierzystych i poddanie się procesowi reintegracji poprzez rehabilitację psychiczną i fizyczną, aktywne poszukiwanie pracy, naukę, odnowienie więzi społecznych.

W ramach programu ofiarą handlu ludźmi jest nie tylko osoba o cechach określonych w definicji ofiary handlu, ale także osoba, w sprawie której nie wszczęto postępowania.

Program zapewnia:

w Polsce:

- zakwaterowanie i wyżywienie do czasu wylotu z Polski,
- opiekę medyczną, psychologiczną, prawną,
- sfinansowanie dokumentów podróży oraz pomoc w ich uzyskaniu,
- bezpieczną podróż do kraju macierzystego,

w kraju macierzystym:

- bezpieczną podróż do domu,
- dofinansowanie aktywności w zakresie reintegracji,
- opiekę medyczną, psychologiczną, prawną

W 2004 roku La Strada skierowała do programu: IOM – **22** osoby, **zeznania złożyło: 11**

Uwagi końcowe

W większości przypadków nie udało się dotrzymać terminów realizacji wyznaczonych zadań. Sytuacja ta była wynikiem zbyt dużego odstępu czasu pomiędzy powstaniem projektu Programu, kiedy wyznaczano terminy, a momentem zatwierdzenia Programu przez Radę Ministrów. W rezultacie część zadań jest nadal w trakcie realizacji. Wykonanie części zadań okazało się praktycznie niemożliwe ze względu na brak niezbędnych funduszy. Powyższe doświadczenia należy uwzględnić w pracach nad nowym projektem krajowego programu.